

KEREM IŞIK

“Geri çağırarak istediğim şey kendi çocukluğum sanırım.”

Söyleşi: ASUMAN SUSAM

Edebiyatı her şeyden önce bir hikâye anlatma sanatı olarak gördüğünü söylüyorsunuz.¹ Ve bize değerli hikâyeler bırakıyorsunuz. Bunu mümkün kılanın da anılarımızla, içinden akıp geçtiğimiz hayata dair tanıklıklarla ya da okuduğumuz diğer kurgu karakterlerle bir “mesafeyi” elden bırakmadan oluşturduğumuz yakınlıklar, bağlar olduğunu da ekliyorsunuz. Son kitabın *Sınır*'da (YKY, 2024) kurduğunuz Ergöne ve öykülerde dolanan üç nesilden erkek karakterler ile yazar anlatıcının ilişkisi nasıl kuruldu, buradan başlayalım mı?

Doğru. Hikâye benim için edebiyatın/kurmacanın en önemli sac ayaklarından biri. Yıllar içinde hikâyenin neden benim için böylesine önem taşıdığını düşündüm, düşünmeye devam ediyorum. Bir durumu ya da olayı bambaşka biçimlerde aktarabilmemize olanak sağlayan büyülü bir şey hikâye kanımca. Yaşadığımız anları, bize anlatılanları ya da zihninizde kurguladıklarımızı bir başkasına aktarırken bize neredeyse hiç fark ettirmeden açılan yepyeni kapılar da cabası. Evet, hikâyeye başladığımızda anlatmak istediğimiz şey –çoğu zaman– ana hatlarıyla da olsa bellidir, hatta sonu dahi belli olabilir fakat hep derler ya önemli olan varacağımız yer değil de yolda olma halidir diye, işte hikâyeler benim için tam da bu yolda olma hâlinin kâğıt üzerinde hayata geçirilmesi gibi bir şey. Her bir hikâye apayrı ve heyecan verici bir yolculuktan farksız.

Ergöne her şeyden önce bir mekân olarak belirdi zihnimde. Uçsuz bucaksız bozkır imgesi kestiremediğim bir nedenden ötürü beni heyecanlandıran bir görsel olarak uzun süre zihin perdemin gerisinde eşlik etti gündelik yaşantıma. O dönemde yeni bir roman üzerinde çalışıyordum, hatta neredeyse yarılardım da diyebilirim, fakat yazı/edebiyat öyle plana programa gelebilen meseleler değil. Bulduğum ilk fırsatta kendimi yeni bir öykü yazarken buldum ve ortaya Ergöne'de geçen yazdığım ilk öykü olan “Balina” çıktı.

¹ Anlatı Üzerine - 1: Hayatı Yeniden Kurmak, haz. A. Susam, İzmir: Livera Yayınevi, 2023, s. 82.

Öykü yazarken çoğu zaman sezgisel bir şekilde ilerlediğimi fark ediyorum. Özellikle anlatıcı seçimi ve giriş cümleleri söz konusu olduğunda... “Balina” öyküsünün –ve Ergöne öykülerinin– anlatıcısı Civan’ın ortaya çıkışı da tamamen sezgisel bir ilk adıma dayanıyor. *Dünyanın Güçlü Tarafı*’ndan (YKY, 2020) bu yana hafıza, geçmiş ve geçmiş hikâyeleştirirken yeniden kurma hali beni içten içe heyecanlandırmaya devam eden meselelerin başında geliyor. Civan’la birlikte çocukluğun da başat bir anahtar kelime olarak zihnimi meşgul etmeye başlamasıyla birlikte farkına dahi varmadan büyümek, yetişkinliğe geçiş ve bu süreçte kişiliğimizi şekillendiren unsurlardan biri olarak önceki nesilden bireylerle kurduğumuz ilişkiler üzerine düşünmeye başladım. Babamı çok küçük yaşta kaybettiğimden olsa gerek ilk yazdığım öykülerde babalar metne dahil olmuyordu, fakat yıllar içinde iki kez baba olma mutluluğunu tadınca hikâye karakterleri olarak babalar da yavaş yavaş sızmaya başladı metinlere. Özellikle ikinci çocuğumuz Umut’un doğumunun ardından tuhaf bir hissiyata kapıldım: Babasız büyüdüğüm için olsa gerek, Umut’u kendi çocukluğumun yerine koyma, kendi çocukluğumun elinden tutup onun büyümesine eşlik ettiğini duyumsama hali... İşte tüm bu düşünce ve hisler düş dünyamda tuhaf bir bulamaç haline geldi ve sonuçta Civan, onun çocukluğu, ilk gençliği, babası ve dedesiyle ilişkileri kâğıt üzerinde canlanmaya başladı.

Bu kitabında çarpıcı biçimde öne çıkanın mekân olduğunu düşünüyorum; özellikle yaratmış olduğun kurgu evren Ergöne ile. Şaşırtıcı bir atmosfer kuruluşu var ve çok başarılı. Fantastik unsurlar ister istemez metafor kurgularına da açılıyorlar. Düzyazıda oldukça riskli bulduğum, anlamı boşluğa hapsedme riski de taşıyan metaforların *Sınır*’da anlatıya önemli katkısı olduğunu düşündüm. Ben bu yaratılmış mekânı, dünyada ve şimdiki zamanda işgal ettiğimiz yerin bir sığaya çekilmesi olarak da okudum biraz. Buna katılır mısın? Evet edebiyata en çok yazma süreci ile oyun dahildir ama; bu fantastik kurgu nasıl doğdu, oluştu ve hikâye edişinle edebi bir varlık kazandı?

Metaforlar konusunda haklısın. Hatta ben metaforlarla ilgili olarak belirttiğine benzer bir “risk” durumunu formlarla alakalı olarak da hep düşünmüştümdür. Formlar da aslında zaman zaman bir bakıma metne ihanet gibi görünür bana. Haikular ya da mikro-öyküler düşünüldüğünde anlatmak istediğim şey çok daha anlaşılır bir hal alabilir belki. Temel bir meselemiz ya da anlatmak istediğimiz bir hikâye söz konusuysa

ve biz –sözgelimi– bunu haiku formuyla aktarmaya kalktıysak belki de uzun uzun yazdığımızda çok daha özgür kılınabilecek bir fikri/düşünceyi/meseleyi/hikâyeyi farkına dahi varmadan formun dayattığı kalıpların içine sıkıştırmak zorunda kalıyoruzdur, kim bilir... Sanırım *Sınır*'da senin bahsettiğin unsurları birer metafor değil de arketip olarak düşünmek beni daha özgür kılıyor ve heyecanlandırıyor. Sonuçta yazı benim için her daim insanlık durumu ve evrensel meselelere dair zihnimde dönüp duran düşüncelerle dirsek temasında sürdürdüğüm bir uğraş olagelmıştır. Bu bağlamda arketipler de farklı zihinlerde temsil ettikleri imgeler yahut açtıkları kapılar üzerinden bu bahsettiğim evrenselliğe ulaşma noktasında metaforlara kıyasla daha mahirler sanırım. Belki de –benim için ne mutlu ki– bahsettiğin o “anlamı boşluğa hapsetme” tuzağına düşmemiş olabilmemin altında yatan şey metaforlardan ziyade arketipler üzerinden ilerlemeye çalışmış olmamdır.

Sınır'daki öykülerin meselelerinden biri de savaş olgusuydu. Dolayısıyla evet, dünyada ve şimdiki zamanda işgal ettiğimiz yerle çok temel bir derdim var ve bu da öykülere sirayet ediyor, etmiştir, etmeye de devam edecektir. Yeryüzünde savaşı geçiren bir tarihsel dönem yaşanmış mıdır bilmiyorum fakat içinden geçmekte olduğumuz şu zaman diliminde neredeyse dört bir yanımız öyle ya da böyle savaşlar ve yıkımlarla çevrili. Ve böyle bir ortamda özellikle çocukların çektikleri acılar beni neredeyse fiziksel acı verecek denli etkiliyor. Zihnimde dönüp duran bu ve diğer meseleleri hikâye etmeye başladığımda kendimi önce bir balinayla, yani kimilerinin bir metafor olarak görebileceği benimse bir tür arketip olarak görmekten hoşlandığım bir imgeyle karşı karşıya buldum. Zihnimin bu şekilde işlediğini, aklımda her ne olursa olsun onu hikâyeleştirirken, gerçek diye nitelendirdiğimiz tanıyıp bildiğimiz dünyanın ve içinden geçmekte olduğumuz zamanın az da olsa çarpıtılmış bir hâlini kendime mekân edindiğimde sürecin çok daha rahat ilerlediğini yıllar içinde kabullendim. *Sınır*'ın yazım süreci de farklı değildi. Yazmaya devam edip de yoktan var etmeye çalıştığım kasabanın içine girdikçe çok daha fazla keyif almaya başladım ve bir bakıma zihnimi özgür bırakarak ilerledim diyebilirim.

“Anımsama ve kurmaca yazımı aslında temelde benzer bir işleyişe sahiptir.” diyorsun aynı yazında. Yazmak bir anlamda insanlıktan dünyaya, bizden sonraya hatıra bırakmak gibi sanki. Ve hem bu öykülerin özelinde hem aslında Kerem Işık yazınında hafıza, hatıra, unutma ve hatırlama meseleleri önemli bir yer tutuyor. Buradaki derdi ne yazar Kerem Işık'ın? Geri çağırarak istediği ne? Geçmiş şimdiki zamana nasıl bir gelecek için çeşitlendiriliyor bazen, bazen kendiliğinden akıyor? Kurmaca ve anımsama arasında nasıl bir işlem benzerliği analojik bağ var senin için?

Gerçekten çağırarak istediğim şey kendi çocukluğum sanırım. İmkânsızlığını bile bile hem de. Bunu da çocukluğu yüceltme çabasıyla ya da ‘eskiden her şey daha güzeldi’ gibi

kof bir melankoliyle yapmıyorum. Var oluşla, yaşamakla, insan olmakla aramda beni derinden etkileyen ve sonu gelmek bilmeyen düşünsel çatışmalar olduğu için, farkına dahi varmadan bu çatışmaların girdabına kapıldığım ve tuhaf bir şekilde bu durumdan içten içe keyif aldığımı hissettiğim için yapıyorum. Hepimizin ölümlü olduğumuza bile bile ve bu bilgiyi haiz olup da birbirimize yapıp ettiklerimize tanıklık etmemize rağmen her sabah uyanıp devam edebilme gücünü bulabilmemize hayret ettiğim için yapıyorum. Tüm bunlara rağmen yaşamın bize soluk alıp verdiğimiz hemen her an şaşkınlığa kapılmamıza yetecek kadar malzeme sağlayabilme gücüne hayranlık duyduğum için yapıyorum. Sanırım yazan herkes aklına her getirdiğinde kendisini yazmaya iten temel birtakım meseleler ya da belki de imgeler, kokular, sesler, anılar olduğunu söyleyecektir. Benim için de boşluğa düştüğümde sarılabileceğimi bildiğim itici güç her zaman çocukluk, anılar, hatırlama ve unutmama ikiliği oldu. Bu bağlamda, kurmaca ve anımsama arasında bir işleyiş benzerliği olduğunu da hep düşünmüşümdür. Sonuçta hangi anımız gerçekten hatırladığımız haliyle yaşanmıştır ki?

Bu öykülerinin ben neredeyse bir avazda çıktıklarını biliyorum. Her yapıt, aslında yazarın genel çalışma biçimi, disiplini dışında bir sürece de zorlar kişiyi. Bu öykülerin özellikle Ergöne öykülerinin fikri birbirleriyle bağı nasıl doğdu ve oluştu? Önemlisi hiç de eklektik durmayan diğer öykülerle yan yanlığı nasıl kuruldu? Bazı okurlar için tüm öyküler Ergöne öyküleri gibi de gelecektir; öyle bir atmosfer bağı var öyküler arasında ve elbette dert ortaklığı da. Ne dersin?

Ergöne öykülerini yazmaya başladığımda zihnimi serbest bıraktığımdan bahsetmiştim. Bunun neticesinde yazım süreci hem alışkın olduğumdan daha hızlı ilerledi hem de yazılacak yeni öykülere dönüşen çok sayıda fikir not etmeye başladım. Ergöne'nin –sezinlediğim üzere– tek kitaplık ya da belirli sayıda öyküyle sınırlandırabileceğim bir kapsamı olmayacağını ve hatta ömrüm oldukça geri dönüp hikâyelerini anlatacak genişletmeye devam etmeyi isteyeceğim bir coğrafyaya dönüşeceğini sürecin çok başındayken hissettim. Yazarken asla yalnız değilizdir. Bize el veren yazarlar, metinler, okuduklarımız, okumayacağımız yazarlar ve metinler bize eşlik eder. Yazmakta olduğumuz hikâyelerdeki mekânlarda dolaştıkça bu hikâyelerin içindeki karakterler de önce zihnimize ve oradan da gündelik yaşamımıza sızar. Ergöne öykülerinde de durum farklı değildi ve “Balina”nın ardından kasabanın kuruluş hikâyesiyle birlikte ilerleyen yazım süreci birbirine eklemlenen, birbiriyle hem ortak coğrafya hem de ortak meseleler üzerinden bağlantı kurabileceğim yeni hikâyelerle devam etti. Kitabın Sınırın Gerisinde başlıklı bölümündeki diğer öyküleri de benzer hisler, düşünceler ve kaygılarla yazmaya devam ettiğimden onlar da Sınırın Ötesinde bölümündeki Ergöne öyküleriyle dirsek temasında ilerleyen bir süreç neticesinde ortaya çıktılar. Belki bundan sonra yalnızca Ergöne öyküleri üzerinden ilerleyen bir dosya ortaya

çıkacaktır fakat *Sınır*'daki iki bölüm süreç içerisinde hem ortak meseleleri hem de ortak atmosferleri sayesinde zihnimde mücadele edip durduğum bir 'yokyer' yaratma düşüncesine dair sınırları aşmama yardımcı olan bir yapıya evrildi.

"Yazmak bir yanıyla sürekli arayış halinde olmayı gerektirir. İki boyutlu bir arayış halidir bu. Bir yandan ilerlemenin ancak konumlandığımız her yuvanın geçici, aidiyet hissettiğimiz her biçimin yanıltıcı olduğu ön koşulunu kabul etmekle mümkün olduğunu bilmeyi gerektirir. Bu arayışta olma halinin ikinci boyutuysa daha içseldir. Yazarken ister istemez kendimizden söz ederiz. İşin içine benliğimiz, takıntılarımız, tutkularımız ve -Freud'a atıfla- rüyalarımız girer. İçimizde, derinlerde bir yerde bizi yazmaya iten boşluğun kaynağını bulmak için de yazarız." Bu kimi zaman tutkuyla bağlı olduğumuz büyük bir 'mesele' olabileceği gibi bazen çocukluğumuzdan kalma bulanık bir görüntü de olabilir. Belki de bu yüzden edebiyatı bir enkaz kaldırma çabası olarak düşünmek hoşuma gider. Yaşadığım her an, uğradığım her mekân zihnimde ister istemez silik birer imgeye dönüşür ve yazarak bu koyu, kıvamlı, bulanık enkazı kaldırmaya çabalarken orada bir yerde beni yazmaya iten içimdeki o boşlukla karşılaşabilmeyi umarım. [...] Kurmaca metinlerin ham bir öz olarak yazarın zihninde kıvılcımlandığı başlangıçlarda Kantçı anlamda gerçekliğin yankısı olarak nitelendirilebilecek bir yücelik olduğuna içtenlikle inanıyorum. Bize yazının ve gerçekliğin hamartiasını aşabileceğimizi düşündüren ve şanslıysak hiç beklenmedik zamanlarda varlığını belli belirsiz sezebileceğimiz, arka planda durmaksızın işleyerek bizi yazmaya zorlayan ifade etmesi güç bir yücelik. Bizim için önem taşıyan her şeyin ötesinde olduğundan asla ulaşamayacağımızı bildiğimiz ve fakat tam da bu yüzden aramaktan asla vazgeçmeyeceğimiz o sırlı boşluk..."²

Bu pasaj yazma üzerine düşünmek üzere öyle patikalar açıyor ki... Hem okur olarak hem yazan olarak içimize aldığımız bizim kıldığımız metinlere bir daha bakmayı gerektirecek çok önemli işaretler var. Bu metin ve öykülerin yakın zamanlarda yazıldılar. Ve ben iki metni art arda okuduğumda kurguda ve kurgu dışında yazar Kerem Işık'ın bu iki metnin nasıl birbirine kendiliğinden bağlandığını duydum, hissettim. Bir yazar için türsel sınırların nasıl da aşındırılmak için öylece ve bir imkân olarak durduklarını da. O "sırlı boşluk"ta Kerem öykülerin ve yazarın "hamartia"sını nasıl aşmaya çalıştı? Sınırlar arası geliş gidişlerdeki motivasyonu neydi? Boşluğun dolarken boşalması, hakikate yaklaştım derken ondan öteye düşülmesi, yazarın amacı ve amaçsız gezintileri arasında *Sınır* ile yazar nereye varmış oldu kendi hikâyesi içinde?

Öncelikle her iki metni de bu denli ihtimamlı bir şekilde okuduğum için teşekkür ederim. Türler arası sınırlara pek aldırış etmediğimi biliyorsun. Ve hatta benim 'melez metin' adını verdiğim, özellikle son yıllarda örneklerini giderek daha sık görmeye başladığımız ve deneme, otobiyografi, öykü gibi farklı türleri bir araya getiren çalışmaların benim için ne denli önemli olduğunu da... Her şeyde olduğu gibi yazıda da

² age., s. 92-93.

trajik bir kusurluluk hali mevcut gibi geliyor bana zaman zaman. Sonuçta zihnimizde kurduğumuz dünyayı ve anlatmak istediğimiz hikâyeyi kâğıt üzerine geçirebilmek için seçebileceğimiz sayısız sözcükten bazılarını seçerek kuruyoruz metinlerimizi. Yazmak ister istemez bir seçim süreci olarak da düşünülebilir. Belki de bu nedenle yazdığımız metinler yayımlanmak üzere yola çıktığında tekrar tekrar okuyup durmaksızın bir şeyler değiştirebileceğimizi, metni olduğundan çok daha iyi bir hâle getirebileceğimizi hissederek için için kendimize söylenip duruyoruzdur. Dolayısıyla o sırlı boşluğu ararken ve onu yazdıklarımızla doldurmaya çabalarken aslında bu çabanın bir yanıyla hep eksik kalmaya mahkûm olduğunun bilincinde olarak ilerleriz. Aşmaya çabaladığımız hamartia durumunu aşmanın yolu yoktur aslında. Tamamladığımız her metinle birlikte bir rahatlama hissine kapılıp kısa süreliğine de olsa bu kusurluluk halini aştığımız hissine kapılabiliriz belki fakat bu da ancak aklımıza yazacak yeni bir şeyler düşünceye kadar devam eden bir ruh halidir. *Sınır* ile –şimdilik– yalnızca Ergöne adlı hayalî bir kasabaya vardığımızı hissediyorum. Ve bu toplamın yazım sürecine de kendi zihnindeki sınırları aşmama yardımcı olduğu için minnet duyuyorum. Ergöne’de beni neyin, nelerin, kimlerin ve hangi hikâyelerin beklediğini de bilmiyorum. Ve iyi ki de böyle diyorum. İyi ki de böyle...